
Шемаєва Г. В.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського (м. Харків, Україна)

Костирко Т. М.

Наукова бібліотека, Національний університет кораблебудування ім. Адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна)

ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ: ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Дослідження спрямовано на розкриття репозитарію як важливого інструменту зберігання та просування відкритих освітніх ресурсів та ролі бібліотеки в цих процесах. В процесі дослідження було: узагальнено інформацію стосовно OER; розглянуто приклади національної політики формування репозитаріїв; вивчено досвід формування та використання інституційних репозитаріїв в технічних університетах м. Харкова та Миколаєва; розглянуто зарубіжний досвід створення та функціонування репозитаріїв інформаційно-бібліотечного профілю; обґрунтовано подальший напрям університетської бібліотеки у просуванні ініціативи відкритих освітніх ресурсів (OER), а саме: зближення бібліотечної діяльності з освітньою в аспекті створення, планування та організації доступу до відкритих освітніх електронних ресурсів.

Ключові слова: відкриті освітні ресурси (OER); університетська бібліотека; національний депозитарій; інституційний депозитарій; LIS депозитарій; covid-19; воєнний стан в Україні

Shemaieva H. V.

M. Ye. Zhukovskiy National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”

(Kharkiv, Ukraine)

Kostyrko T. M.

Scientific Library, Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Mikolaiv, Ukraine)

OPEN EDUCATIONAL RESOURCES: FORMATION AND USE IN UNIVERSITY LIBRARIES DURING THE PANDEMIC AND MARITAL STATE IN UKRAINE

The research is aimed at revealing the repository as an important tool for storing and promoting open educational resources and the role of the library in these processes. In the research process, the following was done: information about OER was summarized; examples of the national policy of forming repositories are considered; the experience of the formation and use of institutional repositories in the technical universities of Kharkiv and Mykolaiv was studied; the foreign experience of creating and functioning repositories of the information-library profile is considered; the further direction of the university library in the promotion of the initiative of open educational resources (OER), namely: convergence of library activities with educational activities in the aspect of creation, planning and organization of access to open educational electronic resources, is substantiated.

Keywords: open educational resources (OER); university library; national depository; institutional depository; LIS depository; covid-19; martial law in Ukraine

Сучасні неочікувані виклики, пов'язані з пандемією та воєнним станом в Україні, активізували розвиток дистанційних форм навчання. В свою чергу дистанційна освітня практика зумовила розробку та поширення високоякісних відкритих освітніх ресурсів (OER), що ґрунтуються на сучасних технологіях.

Метою публікації є висвітлення розвитку репозитаріїв в контексті відкритих освітніх ресурсів: національних, інституційних, інформаційно-бібліотечного профілю (як прикладу тематичних) та ролі бібліотеки в їх створенні та поширенні.

У ході організації та проведенні дослідження використано методи аналізу та синтезу, порівняння, вивчення практичного досвіду бібліотечної діяльності стосовно цифрових відкритих освітніх ресурсів, зокрема репозитаріїв, статистичного методу.

Започатковано створення національного репозитарію академічних текстів в Україні. Регламент його роботи затверджено наказом МОН України від 04 липня 2018 р. Передбачається, що створення національного репозитарію стане інноваційною платформою для розвитку науки і освіти.

В процесі нашого дослідження звернено увагу на використання ресурсів інституційного репозитарію у двох технічних університетах м. Харкова та одного м. Миколаєва, які протягом воєнного стану в Україні знаходяться в зоні активних бойових дій. Формування та підтримку інституційних репозитаріїв в досліджених університетах здійснюють співробітники бібліотеки. Репозитарії Харківського національного університету радіоелектроніки (ХНУРЕ) та Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (НУК) є відкритими, а доступ до інституційного репозитарію Національного аерокосмічного університету ім. М. С. Жуковського «ХАІ» організовано в локальній мережі. До ресурсів репозитарію ХАІ активно звертаються студенти усіх курсів та факультетів. Про це свідчить опитування 1611 студентів стосовно якості дистанційного навчання та, зокрема, використання цифрових навчальних матеріалів. Більшість з них (82,2%) вважають достатнім забезпечення цифровими навчальними матеріалами, в той час як 13,7 % студентів висловили незадоволення організацією дистанційного навчання загалом.

Звернення викладачів та студентів до відкритих репозитаріїв ХНУРЕ та НУК протягом 2019-2021 рр. збільшується. Про це свідчать дані табл. 1.

Динаміка звернень викладачів та студентів до відкритих репозитаріїв ХНУРЕ та НУК протягом 2019–2021 рр.

Рік	Назва університету			
	ХНУРЕ		НУК	
	Кількість документів	Використання	Кількість документів	Використання
2019	9738	18582	900	1875
2020	12912	25929	3700	2561
2021	17241	36836	3982	4636
2022	-	-	4973	8058

А в НУК, що знаходиться в прифронтовому місті Миколаєві з перших днів російської агресії, де студенти навчаються останні пів року тільки онлайн прослідковується суттєве зростання поповнення та використання ОЕР розміщених в інституційному репозитарії <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/> (табл. 2).

Динаміка зростання розміщення та використання ОЕР в НУК у період пандемії та воєнного стану в Україні

Рік	Кількість документів	Використання	Навчально-методичних праць та/або наукових праць	Кваліфікаційні роботи студентів
2019	900	1875	879	21
2020	2300(+1400)	2561	1290	110
2021	3141(+841)	4636	593	248
1 півріччя 2022	4057(+916)	8058	841	75

Аналізуючи статистику використання інституційного репозитарію НУК в період пандемії та воєнного стану в Україні, чітко прослідковується зростання кількості відвідувань. Це обумовлено обставинами сьогодення, а саме тим, що переважна кількість науковців, викладачів та здобувачів освіти були змушені працювати дистанційно.

З перших днів і протягом року були перебої в роботі сайту університету та НБ НУК, не працював Електронний каталог НУК, студенти здавали сесію та захищали

кваліфікаційні роботи он-лайн, тоді як доступ до репозитарію практично не припинявся. Таким чином студенти та науковці змогли отримати необхідні ОЕР розміщені в інституційному репозитарію НУК.

Пріоритетною перспективою університетської бібліотеки на сучасному етапі є зближення бібліотечної діяльності з освітньою не тільки в аспекті організації доступу до відкритих освітніх електронних ресурсів, але й їх створення та планування. Нагальним є поглиблене вивчення співпраці фахівців бібліотек з викладачами та студентами у напрямі створення відкритих освітніх ресурсів.